

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ
ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA
PROGRAMI TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ
“YALNIZLARIN DÜNYASI”

Danışman Öğretmen: Sedef TÖRE

Öğrencinin Adı: Begüm ÜNAL

Diploma Numarası: 001129-0145

Sözcük Sayısı: 3556

Araştırma sorusu: Selim İleri'nin “Her Gece Bodrum” adlı yapıtında odak figürlerin iç yalnızlıklarını oluşturan nedenler nelerdir ve yapıt içerisinde “iç yalnızlık” olgusu nasıl ele alınmaktadır?

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	3
GİRİŞ.....	4
BİREYLERİN İÇ YALNIZLIĞI.....	5
1. DEĞER YARGILARININ GETİRDİĞİ YALNIZLIK.....	5
2. VAR OLUŞSAL YALNIZLIK.....	7
İÇ YALNIZLIĞIN SEBEBİ OLARAK SEVGİSİZLİK.....	9
İÇ YALNIZLIĞIN SUNULMASINDA LAYTMOTİFLERİN İŞLEVİ.....	11
1. CEM.....	14
2. EMİNE.....	15
3. BETİGÜL.....	16
4. MURAT.....	17
SONUÇ.....	18
KAYNAKÇA.....	19

ÖZ

Türkçe A1 dersi kapsamında hazırlamış olduğum uzun tezde Selim İleri'nin “Her Gece Bodrum” adlı yapıtını inceledim. Bu yapıtı figürler, uzamlar, izlekler bağlamında değerlendirdim. Yapıtı seçmemdeki en büyük etken yapıtın adının “Her Gece Bodrum” olması ve bu adın bende yaz mevsimini çağrıştırmasıydı. Selim İleri'nin iç monolog anlatım tekniğini kullanarak yapıttaki bireylerin iç yalnızlıklarını vermesi, onları kalabalık içinde yalnızlık çeken bireyler olarak ele alması ve doğadaki unsurları onların yalnızlıklarını ve kişiliklerini anlatmak ve açıklamak için kullanması, yapıtı benimsememde etkili oldu. Yapıtta anlatıcı konumunda bulunan figürlerin sürekli değişmekle birlikte bazı unsurlarda bu değişim görülmemektedir. Bu durum özellikle gerçeğe yakın bir anlatımın olmasını ve gerçek bir hayatta yaşanabilecek olgu, durum, duygu ve düşüncelere yer verilmesini sağlamaktadır.

(Sözcük sayısı:112)

GİRİŞ

Birey yalnız doğup yaşamını sürdürerek yalnız ölen bir varlıktır. Yaşamına yalnız başlayan birey, yaşamını diğer insanlarla birlikte geçirerek aslında var oluşunda bulunan yalnızlıktan kurtulmaya çabalar. Bu doğrultuda etrafla etkileşime geçen insan, kurduğu arkadaşlıklar ve edindiği bilgiler aracılığıyla kendine sosyal bir çevre oluşturmaya çalışır. Kimi zaman bu sosyal çevre bireyin kendini geliştirmesini sağlarken kimi zaman da onu engelleyerek yalnızlığını ona yeniden derinden hissettirir. Selim İleri'nin "Her Gece Bodrum" adlı yapıtında da bireyin yalnızlığını yenme çabası ve yaşadığı yalnızlıklar, bunların nedenleri ve sonuçlarıyla ele alınmaktadır. Bireylerin iç dünyalarında değişim yolculuğuna çıkmaları özellikle Bodrum uzamında gerçekleşmektedir. Bunun başlıca sebebi yapıtta, Bodrum'un yüz ölçümü bakımından küçük olmasına rağmen birçok çeşitliliği içinde barındırması ve bu dar alandaki kalabalığın bir insana yalnızlığını daha yoğun hissettirebilmesi olarak verilmektedir. Bu uzamda insanların daha yapay bir yaşam sürmeleri, kişiliklerinin ancak yüzeysel olan yönlerinin açığa çıkması ve bu yapay yaşantı ile gerçek benliklerini maskeleymesi göze çarpmaktadır.

Yapıtta üstünde durulan özellikle dört figür bulunmaktadır; bunlar Cem, Emine, Betigül ve Murat'tır. Bu figürlerin her birinin belirli bir yalnızlık içinde olduğu görülmektedir ancak yalnızlıklarını oluşturan nedenler ve yalnızlıklarını yaşayış biçimleri onların her birini birbirinden ayırmaktadır. Bu unsurlar onların birbirleriyle olan ilişkilerini etkilemekte ve birbirlerini anlamalarını güçleştirmektedir. Örneğin, Emine toplum tarafından kadına yüklenen değer yargıları sonucu yalnızlaşmakta ve bu yalnızlığı aşamamaktadır. Oysaki Betigül, bu değer yargılarının kırmaya çalışan davranış ve tutumlarıyla yalnızlığını hissetmektedir. Bu iki figürün aksine Murat var oluş amacını ve kimliğini bulma arayışı içinde yalnızlaşmaktayken kendini onun yakın arkadaşı olarak gören Cem de sevgi açlığı

nedeniyle sevgisizlik olgusuyla yüzleşmekte ve yalnızlığı duyumsamaktadır. Bu sebepler gözetilerek yapıtta temel izlek olarak yalnızlığın irdelendiği sonucu çıkarılmaktadır. Bu yalnızlık bireylerin iç yalnızlığı ve bu iç yalnızlığın temel sebebi olan sevgisizlik olgusu bakımından yapıtta leitemotiveler aracılığıyla sunulmaktadır.

1. BİREYLERİN İÇ YALNIZLIĞI

1.1. Değer Yargılarının Getirdiği Yalnızlık

Yapıtta başlıca Emine ve Betigül figürlerinde dikkat çeken yalnızlık, toplumun kadın olgusuna karşı olan tutumundan doğan yalnızlıktır. Her toplum için kadın algısı farklıdır ancak yapıtta görüldüğü kadarıyla kadın figürler ikiye ayrılarak incelenmiştir. Emine otuz iki yaşına gelmiş, kariyerinde başarı kazanmış ancak özel hayatında gençliğinden, hatta küçüklüğünden bu yana erkeklerden yana şanslı olamadığını düşünmektedir. **“yaşamayarak yaşıyorum.” (İleri, 118-119)** Öte yandan Betigül’ün ise, herhangi bir kariyere sahip olamamakla birlikte devamlı kolejde okuduğunu yani Emine’den daha kaliteli hayat standartlarıyla yetiştirildiğini öne sürmekte olmasına rağmen kalacak bir evi bile bulunmamaktadır. Betigül için yapılabilecek bir başka yargı ise; ataerkil bir toplumda erkeklerin kadınlar üzerinde baskın olmak üzere yaptıkları eylemleri onlara geri yansıtmasıdır ve bu sebeple güçlü bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Emine, hayatı boyunca çalışıp kendine yetecek hatta oldukça artacak kadar para kazanmıştır. Ancak herhangi bir bireye yalnızca paranın yetmeyeceği gibi o da duygusal ihtiyaçlarını karşılayamamanın acısını çekmektedir **“kuşkusuz sevmeye, okşanmaya hak kazanmıştı kız; çok iyi bir insandı, sevecendi, ölçülüydü, dosttu.” (İleri, 167)**. Küçüklüğünde bir erkekle yaşadığı anısını, kendisine devamlı olarak hatırlatmakta ve bu acının geçebileceğini veya kendisini geliştirmek adına bu acıyı bir araç olarak kullanabileceğini bile göz önünde bulundurmamaktadır. Duygusal açıdan kendisinde gördüğü bu büyük eksikliği

her önüne gelen fırsatta kapatmaya çalışmış olsa da takılıp kaldığı geçmişinden kurtulacak bir yol bulamadığı için yeterli soğukkanlılığı gösterememekte ve başladığı yere geri dönmektedir. Otuz iki yaşına gelmiş olup ne bir evlilik ne de bir yuva kuramamış olması kendisiyle beraber toplumun da hoş karşılamadığı bir durum olmakla birlikte bu eksikliği kapatma çabasının başlıca sebebi olarak düşünülmektedir. **“Bir tutsak gibi, hayata tutsaktı, törelere ve aile bağlarına tutsaktı.” (İleri, 155)**

Betigül ise Emine'nin aksine toplum tarafında kadınlara biçilmiş değerlerin farkındadır ama bu değer yargılarının ve toplumun kendisi üzerinde baskı kurmasına izin vermemektedir. Kendi ayakları üzerinde durabilen güçlü bir karakter olarak görünmeye çalışsa da Betigül'ün de hayatında eksiklik olarak gördüğü birtakım şeyler bulunmaktadır. Tıpkı Emine gibi Betigül de kendi iç dünyasında yaşamayı tercih etmekte ancak en az Emine kadar o da kendi içinde bulunduğu duruma saplanıp kalmaktadır. Burada kutupluluk anlatım tekniğinin kullanıldığını söylemek mümkündür çünkü Emine ve Betigül temelde cinsiyet, ırk ve uyruk olarak aynı olmalarına rağmen karakterleri tamamen karşıt yaklaşımlar aracılığıyla oluşturulmuştur.

Betigül ve Emine'nin yaşadıkları, toplum içerisindeki değer yargılarını ve bu değer yargılarının figürlerin karakterlerini, ağırlıklı olarak da yalnızlıklarını etkilemektedir. Her iki figür de birtakım yargılar karşısında savunmasız ve çaresizdirler. Bunun asıl sebebi toplumun onları sorumlu tutmakta olduğu eksikliklerini kendilerinin daha çok hissetmesi ve bu eksikliği kapatmak için çalışıyor olmalarıdır. Emine için bu bir aşk hayatından yoksun olmak, Betigül için ise durağan ve oturmuş bir aşk hayatına sahip olamamaktır. Betigül, umursamaz bir tavır içerisinde ancak erkeğin olumsuz davranışlarının çok göze batmadığı ataerkil bir toplumda, bir kadının aynı davranışları sergilemesi kadına yöneltilecek olumsuz yargılar doğurmaktadır. Diğer yandan Emine ise yaşıyla kazandığı tecrübelerin yanında aşk konusunda oldukça tecrübesiz oluşuyla, genç ve saf bir kızın bakış açısından hayata ve aşka bakmaktadır.

Yenemediği eksikliğini de getirileriyle saflığı ve tecrübesizliği, etrafındaki insanların düşüncelerini daha çok önemsemesini sağlamış, alınganlığını ortaya çıkarmış ve onu daha içine kapanık biri haline getirmiştir.

1.2. Var Oluşsal Yalnızlık

Birey var oluşunun özünde yalnız ama sosyalleşmeye açık bir varlıktır. Bireyin kendini bulması, kendini tanıması, hayattan beklentilerini ve hayattaki amacını bilmesi onun yalnızlığının ötesine geçerek sosyalleşmesini sağlar. Ancak bu soruların cevaplarını bulamamış veya aramakta olan birey kendi yalnızlığı içerisinde sorularının yanıtlarını bulmayı düşünür. Yapıtta var olma çabası içerisinde oluşu bakımından iki figür ele alınmaktadır: Murat ve Cem. İkisi de sevgi ve bağlılık gibi nedenlerden dolayı yalnızlık çekmelerine rağmen, yalnızlıklarının bir diğer temel nedenini de kimlik arayışı içinde olmaları oluşturmaktadır.

Murat, her ne kadar yapıtın başında yalnızlıktan keyif alan bir figür olarak sunulsa da devamlı denize bakması ve Cem'in kendisi bunaltan tavırlarından uzaklaşması onun özgürlüğünü arıyor olmasıyla bağdaştırılabilir. Ancak bu özgürlüğe nasıl ulaşacağını bilmemesi, içinde bulunduğu durumlara karşı sergilediği hoşnutsuz tavır onun kimlik arayışı içerisinde olduğunu da düşündürmektedir. Bu kimlik arayışı, Murat'ın hayattaki amacını bilmemesinden kaynaklanmaktadır. Onun bu arayışı esnasında kendisini sorgulamadan sadece bir arayış içerisinde olması, karşısına çıkan olaylardan veya kişilerden tatmin olamamasına ve kendisini onlara yabancı hissederek giderek daha da yalnızlaşmasına sebep olmaktadır.

Murat'ın arayış içinde olmasıyla birlikte Cem'le tanışması, Cem'in entellektüel birikiminin fazla olması nedeniyle onun arkadaşlığını cazip kılmıştır. Ancak Cem'in her durumu ya da olguyu fazla sorgulayan bir tavır içinde olması Murat'ın özgürlük arayışına ters düşmüş ve onun kendisini Cem'in yanında rahatsız hissetmesine neden olmuştur. *“hoş şeyler*

anlatıyordu, sabaha kadar konuşsak dediğimde, niçin her zaman duyabileceğimi düşünüyor” (İleri, 88)

Cem figürü ise dışa yansıttığı kadarıyla devamlı bir değişim içerisinde ancak içeride hep aynı kişidir. Yapıt boyunca Cem’in bir çocuğa benzediği sıkça tekrarlanan bir benzetmedir ve bu benzetme onun gerçek kimliğini dışarıya yansıtmaya hazır olmadığını düşündürmektedir. İç dünyasında sevgi dolu ve fikirlerinde olgulara eleştirel yaklaşırken, kendi etrafındakilere karşı kendini farklı yansıtmakta ve bununla var oluşuyla birlikte taşıdığı yalnızlığı arttırmaktadır. Cem için söylenebilecek en önemli gerçeklerden birisi, kendini devamlı başkalarında aramasıdır. Yani insanların içinde kendini bulmaya çalışmakta ve onlarda kendisini bulamadığını gördüğünde de duygusal olarak yıpranmaktadır. İnsanların beklediği veya umduğu kişilik özelliklerine sahip olmaması, kendisi gibi düşünememesi, kendi gibi sevmemesi ve diğer her türlü duyguyu da kendi gibi hissedememesi söz konusudur. Oysaki düşünce şekli ve duyguları hissediş biçimindeki farklılık, farkında olmasa da Cem’i diğer bireylerden ayıran özelliklerdir.

Cem, Bodrum insanını ***“coşkusuz, duyguları sınırlandırılmış, iş ilişkileriyle dostluk bağları birbirinden ayrılmış, saplantılardan uzak ve bir kez daha söylemeli, yinelemekten kaçınmamalı, iyice coşkusuz.”(İleri, 35)*** olarak tanımlar. Hatta bu söylemleri zaman zaman bir adım daha ileri taşıyarak onlardan iki yüzlü, samimiyetsiz ve yapmacık diye de söz etmektedir. Özetle Bodrum insanının sorumsuzluğu ve sayılan diğer bütün özellikleri göz önünde bulundurulursa Cem’in kişilik yapısına ters bir görüntü ortaya çıkmaktadır. Cem gerçek aşkın dostlara karşı hissedilebilen ve karşılığı olması gereken bir duygu olduğunu düşünmektedir ancak genel olarak beklediği karşılığı yeterince alamadığında olumsuz bir duygu durumu içine girmektedir. Aslında beklediği karşılık o kadar fazladır ki zaman zaman Cem için “bencil” sıfatını kullanmak yerinde olacaktır.

2. İÇ YALNIZLIĞIN TEMEL SEBEBİ OLARAK SEVGİSİZLİK

Yapıtta okurun karşısına çıkan temel izlek yalnızlıktır ve yalnızlığın bütün figürler açısından tek bir ortak noktası vardır; sevgisizlik. Figürler kendi içlerinde ayrı ayrı ve farklı sebeplerden yalnızlığa itilmelerinin dışında, hepsinin hayatında eksik olan ve arayışı içinde oldukları temel bir eksiklik vardır; sevgi. İrdelenen dört figür de sevgi yoluyla bir şekilde yalnızlığa itilmektedir.

Cem, arkadaşlarına aşık olan bir figürdür. Cem için “sevgiden doğan sevgisizlik” söylemi oldukça mantıklıdır çünkü istemsizce de olsa, sevgi beklediği insanları sevgisiyle boğarak kendisinden uzaklaşmaya zorlamaktadır. **“İnsanlardan kaçmalı, çünkü onlar benden kaçıyor, çünkü sevmesini biliyorum.” (İleri, 135)** İnsanların yaratılışında sevmek ve sevilme ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyacı karşılamaya yönelik ilişkilerin kurulması çok zor olmasa da, sağlam ve yıllar sürmesi beklenen ilişkiler zaman alır ve insanı zorlar. Bu uğraşın ağırlığını yüklenmeye meyilli ve bu yolda fedakarlıklar yapmaya hazır olan insanlar bu ilişkileri kurarken başarılı olurlar ancak bu çabanın iki taraf tarafından sergilenmediği hallerde ilişkiler bitmeye mahkum olurlar. Bu bakımdan değerlendirildiğinde Cem’in sevgi anlayışının, onun arkadaşlarına duyduğu sevginin ve arkadaşlık ilişkilerinin sürekliliği için her şeyini vermeye hazır olduğu gerçeğini yansıtmaktadır.

Emine için yalnızlığının nedenlerinden birini sevgisinden doğan sevgisizlik olarak değerlendirmek mümkündür. Bunun kaynağı ise yapıttaki yan figürlerden biri olan Kerem adlı gençtir. Emine otuz iki yaşına gelmiş ve evlenememek bir yana, bu yaşına kadar herhangi bir romantik ilişkide bulunmadığından yakınmaktadır. Kerem ise Bodrum tatilinde karşısına çıkmış ve Emine’yi kendisine aşık etmiştir. Emine için, kendisinin Kerem’le ilişkisinin en derin ve yoğun olduğu an, dans ettikleri andır. Bu anı sonrasında da tekrar tekrar irdeleyen Emine, o dans sırasında Kerem’in kendisi için oldukça özel olduğunu düşünmekte ve aynı özel olma duygusunu Kerem’in de yaşadığını sanmaktadır. Emine'nin bunca yıllık

yalnızlığından sonra, karşısına çıkan birisine birkaç ufak detay yardımıyla aşık olması son derece doğaldır, çünkü normalde daha önceki ilişkileri sayesinde, ilişkilerinde belli bir olgunluk seviyesine erişmesi gerekirken Emine işine yoğunlaşmış ve bu şansı kaçırmıştır. Hayatının aşkını bulduğu düşüncesine kapılarak Kerem'in peşinden koşan Emine'nin farkında olmadığı gerçek, bu bastırılmayan heyecanı ile birlikte işleyen aşkının, Kerem gibi insanlara bağlı kalamayan birini yalnızca kendisinden uzaklaştırmasıdır **“İncitti beni, kırdı, alay etti benimle, cinsellik dedi, cinselliği bir tek benim yaşamadığımı bilerek, hiç acımayarak, saygı duymayarak, bir sağırduyarlılıkla.”**(İleri, 136). Buradan hareketle Emine, çok sevdiği için sevgisizliğe düşmüş ve yalnız kalmış bir figürdür.

Betigül, kendi tarzında güçlü bir kadın oluşunu göstermeye çalışırken, erkeklerin üstünde baskı kurarak ilişkideki baskın olan tarafın rolünü üstlenmektedir. Kendine güveni sayesinde erkekleri çeken Betigül, aynı her sert insan gibi, zamanında yaşadığı bir olumsuzluk nedeniyle olduğu kişiye dönüşmüştür. Betigül dul bir kadındır ve aslında evi yoktur. Yan figürlerden bir diğeri olan Haydar ile ilişkisinin temeli, kalacak yere duyduğu ihtiyaçtır ve aralarındaki cinsel ilişki nedeniyle Haydar'ı kullanmakta olduğu da söylenebilmektedir. Zamanında hissettiği sevgi ve sonucunda sevdiği kişiyi acı şekilde kaybetmiş olması Betigül'ün sevgisizliğinin doğmasına sebep olarak onun kendini yalnız hissetmesine neden olmuştur. Diğer figürlerden farklı olarak Betigül kendi sevgisizliğinin doğmasına kendisi neden olmuştur. **“Onu sevip sevmediğimi bile düşünmüyorum şimdi. Bildiğim başka bir şey, onun beni sevmediğini, günle geceyle ve geceyle günle tükettiğini biliyorum. Haydar'ın alayla esrar çektiğini, Kerem'in benden nefret ettiğini biliyorum. Cem'in sustuğunu işitiyorum.”** (İleri, 245)

Murat ise diğer üç figürden farklı olarak ele alınmaktadır. Cem Murat'ı neredeyse ona aşıkmişçasına sevmektedir. Murat'ın davranışları ve Bodrum uzamının etkisiyle yavaş yavaş uyanan ve kendine gelen Cem, bir süre sonra Murat'a karşı hissettiği bağlılıktan vazgeçmiş;

Murat'ın kendi sevgisini ve ona yönelttiği ilgiyi hak etmediğini düşünmeye başlamıştır. Bundan sonra da Murat aynı hisleri Cem'e karşı hissetmeye başlamıştır, yani Cem uzaklaştıkça Murat'ın onun arkadaşlığına duyduğu ihtiyaç artmıştır. Dolayısıyla Murat Cem'i kendisinden soğutarak onun sevgisini sevgisizliğe dönüştürmüş, bu sevgisizlik sonucunda yalnızlığını hissetmeye başlamıştır.

3. İÇ YALNIZLIĞIN SUNULMASINDA LAYTMOTİFLERİN İŞLEVİ

Doğa yapıt boyunca yenilemeyecek bir gücü temsilen verilmiştir. Özellikle başta Cem olmak üzere doğa, korkulan bir unsurdur ve figürler doğaya karşı daima bir çekince içerisindedir. Cem, Bodrum'daki insan tipinden oldukça uzak bir kişiliğe sahip olmasına ve o insanların hayatı algılayışlarından rahatsızlık duymasına rağmen, bir şekilde bu insanlara biraz da olsa imrenmekte olduğu belirtilebilir. Bu yargının sebebi olarak ise kendisinin doğaya karşı sonlandırılmaz bir korkusu içinde olması ama Bodrum insanlarının "*doğayı ele geçirdikleri*"(İleri, 41) düşüncesinde olduğu verilebilir.

Bodrum'un bu kadar doğayla iç içe olmasının yanı sıra, gündüz ve gecesi arasında ciddi bir uçurum bulunmaktadır. Gündüzleri aydınlık olduğu ve gerçekleri tüm çıplaklığıyla ortaya koyduğu için yapıtta rahatsız edici olarak değerlendirilmektedir, çünkü Bodrum bir tatil beldesidir ve insanlar buraya gelerek hayatlarındaki bir takım gerçeklerden uzaklaşmayı hedeflemektedirler. Gece ise gerçek görüntüleri gizleyen bu nedenle belirsizliğin oluşmasını sağlayan zaman dilimidir. Bu bakımdan yapıttaki figürler kendilerini gece ve karanlıkta daha rahat hissetmektedirler. Gece onlar için kimi zaman kendi gerçek benliklerini maskeleyen kimi zaman da hayaller kurmalarını sağlayan önemli bir araç olmuştur. Bu figürlerin karanlıkta arkadaş olmaları aslında birbirleriyle ilgili derinlikli bilgilere sahip olmamalarına ve onların birbirlerine dair tahminlerde bulunmalarına neden olmaktadır. Güneşin ortaya çıkışı yani aydınlanışları ve birbirlerini daha iyi tanımaya başlamaları ile aslında zihinlerinde

oluşturdukları kişilerle arkadaşlarının aynı kişi olmadıklarını fark etmeleri, onların düş kırıklığı yaşamalarına neden olmuştur. *“Artık başarısız, güçsüz, bitkin, tiksintilerden ve öçlerden var olduğumuzu hissederek tatille, yazla, güneşle irkilerek benimsemek zorundayız yenildiğimizi.”(İleri, 227)*

Bodrum uzamının seçilmesinin en önemli nedeni Bodrum’un uyumayan ve son derece canlı bir uzam olmasıdır. Dolayısıyla Bodrum, her bireyin hissettikleri duyguların olduğundan daha yoğun hissedilmesi anlamını da taşımaktadır. Eğer yalnızlık içindelerse daha yalnız, arayış içindelerse daha kayıp hissetmeleri gibi. Bodrum uzamını en çok düşünen ve sorgulayan figürler yapıtta Cem ve Emine’dir, çünkü bu iki birey yalnızlıklarını yıllar boyunca düşünmüşler ve Bodrum bu duygularını kendilerine göre yalnızca daha da arttırmıştır.

Cem, içten olmaktan yana, yapaylığı ve özentiliği hiçbir zaman onaylamayan bir figür oluşuyla daha önce de bahsedildiği gibi Bodrum insanını kendisinden oldukça uzakta görmektedir, ancak onların değişime açık yapıda olmalarını ve bu değişime kolaylıkla ayak uydurabilmelerini de takdir etmektedir. Bodrum Cem için güzel çağrışımlar yapan bir uzam değildir ve Cem bu tatil beldesine hiçbir zaman alışamamıştır. Bodrum insanının yapay olması dışında Cem’in anlamakta güçlük çektiği bir diğer özelliği ise değişime alışık olmalarından doğan çouksuzluklarıdır. Yapıtta devamlı bahsedilen ve değişimi çağrıştırıcı bir unsur olan “rüzgar” vardır, ve odak figürler bu rüzgardan kimi zaman olumlu kimi zaman da olumsuz olmak üzere devamlı olarak etkilenmektedirler. Değişimi temsil eden rüzgarın, Cem’i ve Emine’yi rahatsız ettiği zamanlar için, kendilerinin değişime açık olmaması ve değişimi istememeleri söylenebilir.

Bodrum’un Cem için bir başka özelliği olarak, Cem’in yapıttın başından sonuna kadar yaşadığı kişisel gelişim verilebilir. Bodrum, Cem’in kendisiyle yüzleştiği; yalnızlığı ve hayatı algılayışı konularında yeni kararlar almasına neden olan uzamdır.

Cem ve diğer bütün figürler burada yalnızlıklarıyla ve bu konuda her ne kadar etrafindakileri eleştirirler de yapaylıklarıyla yüzleşmişler, bunların farkına varmışlardır. Daha önce bahsedilen, gerçekleri ortaya çıkaran güneş ile aslında kendilerindeki sorunları görmeye başlamış ve bunlara yönelik çözümler üretmeye çalışmışlardır. Dolayısıyla başta Bodrum’dan nefret eden Cem, yapıtın sonlarına doğru Bodrum’un bu gerçekleri gösteren yüzüne karşı daha ılımlı yaklaşmaya başlamıştır.

Emine içinse Bodrum daha çok sevilmemişlik anısıdır. Bu uzamın onun gözünde Kerem ile yaşadığı ilişkiden ibaret olması, onun da aynı Cem gibi yanıltıcılığına kapıldığı bir uzam olarak Bodrum’u değerlendirmesine neden olmuştur. Bodrum ve karanlık Emine’yi Kerem’in iyi biri oluşuna inandırmış ve ona aşık olmasını sağlamışlardır. Emine daha önce de bahsedildiği gibi “evde kalmışlık” takıntısı içerisindedir ve bilindiği üzere tatil genel olarak sorumluluklardan, işlerden, kurallardan kaçmaktır. Emine bu tatilde takıntısını hafifletmeyi veya bundan kaçmayı amaçlamış olsa da bunu başaramamıştır. Kerem ile yaşadığı ilişki, Kerem’in tepkisi ve Kerem’in hissettikleri, gerçeklerin Emine’nin yüzüne sadece daha sert çarpmasına neden olmuştur. Bunun dışında aynı Cem gibi, Emine de Bodrum’un yapaylığından yakınmaktadır. Ancak Bodrum insanında imrendiği özellikler de bulunmaktadır. Örneğin sürekli, bu insanların ne kadar umarsızca ilişkilerde bulduklarından bahsederken, özellikle kendilerindeki eksikliklerin, başkalarında bulunmadığını görmesi dikkat çekmektedir. Emine, burada yaşadığını hissetmiştir çünkü hayatında ilk kez sevildiğini hissetmiştir ancak yapıtın sonuna doğru Bodrum’u terk etmek üzereyken, deneyimlediği hüznle içine kapanmış ve Bodrum’u sevmediğine karar vermiştir. İnsanların bir yerden ayrılırken orada kendilerinden bir şeyler bıraktığına inanan Emine de bu nedenlerle kendi hayatını orada bıraktığını söylemektedir.

Bodrum’un hırçın, anlaşılabilir ve aynı bir insan gibi güçlü olduğu göz önünde bulundurulursa; Betigül’ün Bodrum’a benzediği savunulabilir. Diğer karakterlerin aksine

Bodrum'da şikayetçi olmayan Betigül için Bodrum rahat yaşantısını geçirmek için ideal bir uzamdır. Ayrıca Betigül gibi yapay duygularla hareket eden bir kişi için Bodrum, aynı ölçüde yapay bir uzam olma özelliği de göstermektedir.

Murat adlı figür için ise Bodrum; tam olarak hedeflediklerini gerçekleştirebileceği bir uzamdır. Özgürlüğü kovaladığı ve aynı zamanda kendi özgürlüğünü sorguladığı bir uzamdadır. Ancak Murat aynı zamanda Bodrum'u, Cem'den uzaklaşmak için bir fırsat olarak görmektedir. Daha sonrasında gerçeklerle yüzleşmeye başladıklarında Murat Cem'in gerçek dostu olduğunu fark edip değerini bilmeye başlamıştır. Bunun sonucunda Cem ile tekrar yakınlaşmaya başlamıştır.

3.1. Cem

Kaleler, korunaklı olması nedeniyle güvenliğin ve aynı zamanda gücün temsilcileridir. Bodrum'da bulunan ve Cem'in devamlı bahsettiği kale, başta Cem olmak üzere Cem, Murat ve bir diğer yan figür olan Tarık'ın arkadaşlıklarının temsil etmektedir. Kale, Cem'in kendisini etrafındaki insanlara oranla daha entellektüel biri olarak görmesinden kaynaklanan sınırlı iletişim ile ilişkilendirilerek onları kendisinden daha küçük gördüğü için daha az konuşmasıyla da bağdaştırılabilir. Yapıtın sonunda, Cem'in bakış açısından tamamen değişen arkadaşlıkları bu kaleye bakış açısını da değiştirmiştir. *“Bitmiş şeylerin simgesi kale.” (İleri, 224)*

Deniz kestaneleri; bağlılığın ve doğal ortamından koparılan kadar güçlülüğün temsilcileri olarak kullanılmışlardır. Bunun yanında kestaneler deniz içinde taş yapışmalarıyla ve oradan çıkarılamamaları özellikleriyle tanınırlar. Cem ile deniz kestanesini bu açıdan bağdaştırmak mümkündür çünkü Cem de aynı kestaneler gibi, tuttuğunu bırakmayan biridir, bu özelliği ise en çok Murat'la olan ilişkisine yansımıştır. Cem Murat'la geçmişte sahip olduğu arkadaşlığı tekrar bulma çabası içerisinde ancak bu denemeleri

çoğunlukla başarısızlıkla sonuçlanmaktadır, çünkü Murat üstünden atamadığı bu arkadaşlığı artık istememektedir. Bunun dışında Cem'in zaman zaman kendisine yönelik "böcek" ifadesini kullanması da tıpkı deniz kestaneleri gibi böceklerin de istenmeyen ve rahatsız edici varlıklar oluşlarıyla, kendini gereksiz görmesi ile bağdaştırılabilmektedir. İnsanlar Cem'e istenmeyen bir kişi olduğunu fazlasıyla hissettirdikleri için ve aslında Cem de bu tavıra çok alışık olduğu için kendini küçük görme eğilimi içindedir. Cem'in kendini küçük görüşü "böcekler" in yanında deniz kestaneleriyle ifade edilmiştir.

Cem, kendi iç dünyasında yaşamaya fazlasıyla alışmış biridir. Hayalleri, umutları, düşünceleri, yorumları veya fikirlerini çoğu zaman kendine saklamayı tercih etmiştir. Bu nedenle onun iç dünyasını temsil eden bir unsur olarak sardunyalara veya çingene pembesi çiçekler sunulmuştur. Cem ne zaman bir hayale dalsa kendini sardunyalara bakarken bulmaktadır bu da iç dünyası ile hem sardunyalara hem de çingene pembesi çiçeklerin bağlantısını göstermektedir.

3.2. Emine

Emine için laternanın anlamı Kerem'le birlikte dans ettikleri yer olması ve hayatında yaşadığı en güzel gecenin bir anımsatıcısı olmasıdır. Emine gibi tecrübesiz biri, aşkın heyecanına kolayca kapılıp anıları konusunda kontrolünü kaybedebilmektedir. Emine'nin anılarını kontrol edememesi nedeniyle laternayı her düşündüğünde Kerem'e daha çok bağlandığı görülmektedir. Laternanın bir aşkın başlangıcı olduğunu düşündüğü ama Kerem'in onu yalnızca yarı yolda bırakacak biri olması onu hayal kırıklığına uğratmaktadır. Bu bakımdan laternanın Emine için yeni tecrübeleri, heyecanı ve hayal kırıklıklarını temsil etmektedir.

Rüzgar Emine üzerinde çok önemli bir etkiye sahiptir. Bunun sebebi ise rüzgarın Emine'nin duygularının değişimini diğer çağrışımlarından daha çok temsil etmesidir. Emine

bir heyecan yaşadığında rüzgar güzel, huzursuz bir anı olduysa rüzgar rahatsız edici veya Kerem’le güzel bir an paylaşılsa rüzgar ona yaşadığını hissettiren bir unsurdur.

Emine için son olarak “petite fleur” benzetmesi Emine’nin narin, kırılğan oluşunun anlatılmasında önemli rol oynamaktadır. Küçük çiçek anlamına gelen bu deyişi Cem de Emine için sıkça kullanmaktadır. Kerem ile dans ettikleri şarkının içinde de geçen “petite fleur”ün yanında Cem Emine için yırtılan veya parçalanan kuru bir yaprak söylemini de kullanmaktadır, çünkü Kerem Emine gibi, Emine'nin deyişiyle “kız kurusu” bir kişiyi yaptıklarıyla kırmıştır.

3.3. Betigül

Kolejli kızlar genel olarak klişe bir kalıp içerisinde varlıklarını sürdürmektedirler. Zengin, her erkeği peşine takmış, kokoş, güzel ve daha pek çok hem olumlu hem de olumsuz sıfatlarla nitelendirilebilmektedirler. Betigül de bu kızlardan biridir. Bu yüzden dünya görüşüne sahiptir ve kısıtlı olsa ve kendini pek geliştirmemiş olsa da belirli olguları savunmaktadır. Bu özelliğiyle Emine’ye ters bir figürdür çünkü Emine hiçbir zaman böyle güzel bir imaja sahip olmamıştır. Betigül kolejli kız oluşuyla aynı zamanda erkeklerin ilgi odağı olup bu ilgiyi koruyabilmektedir ancak Emine bu yönüyle yine Betigül’ün karşısında bir karakterdir.

Özellikle Haydar ile Betigül’ün, Murat ile Betigül’ün ve Cem ile Betigül’ün ilişkisi göz önünde bulundurulursa, Betigül betimlenirken onun bir Nereid kızı olduğunun söylenmesi doğaldır. Nereid kızları, deniz kızları olarak hatta sirenler olarak tarif edilebilir. Sirenler denizcileri güzellikleriyle etkiler kendilerine aşık eder ve onlardan beslenerek onları öldürmeleriyle tanınırlar. Betigül de bu tanımla özdeş figürdür çünkü erkeklerden yararlanmak dışında bir amaçla onlara yaklaşmamaktadır. Bu açıdan Murat, Cem ve Haydar Betigül’ün çıkarlarının kurbanlarıdır.

Betigül'ü yorumlamannn bir başka yolu da güzel ve çekici olmasının bedelinin ağır olması olabilir. Yapıtta göz alıcı bir kumsaldan bahsedilmekte ve bu kumun zamanında Kleopatra'nın terkettiği kölelerin kemiklerinden oluştuğundan bahsedilmektedir. Burada köle ve tanrı ilişkisine dikkat çekilmekte ve en çok güzel her şeyin müthiş bir bedeli olduğuna değinilmektedir. Betigül'ün ise bu bedeli hiçbir zaman kalıcı bir ilişki yaşayamamakla veya herkese rağmen gerçekten istediği kişiyi asla elde edemeyişiyile ödediği söylenebilmektedir.

3.4. Murat

Murat her zaman özgür olma arzusuna ve bu hayaline göre hareket eden bir figürdür, aynı zamanda bu açıdan oldukça özgürdür de. Denizin insan boyutuyla karşılaştırıldığında sonsuz büyüklükte oluşu ve neredeyse çoğunluğunun keşfedilmemiş oluşu insana denizde özgür olabileceği hissini vermektedir. Haydar'ın teknesi ise onun için bu yolda önemli bir araçtır. Deniz ve özgürlük için bu kadar yoğun bir arayışta olan Murat figürü için bir şüphe bulunmaktadır. Bu da Murat gerçekten özgür olsaydı, özgürlüğü bu kadar arar mıydı? Kendinin özgür olduğunu ve bir o kadar da özgürlük aradığı göz önünde bulundurulursa, Murat özgür bir figür sayılamamaktadır. Arkadaşlarının, sorumluluklarının ve yapıtın sonunda ortaya çıkan Betigül'e karşı hissettiği aşkın mahkumu olmuş ve özgürlüğünü isteyerek başkalarına teslim etmiştir bu sebeple belki de özellikle özgürlüğünü kaybettiği yerlerde aramaktadır.

SONUÇ

Selim İleri'nin incelenen "Her Gece Bodrum" adlı yapıtında, bireylerin iç yalnızlıkları ve bunlara yol açan sebeplerden bahsedilmiştir. Bunun sonucunda Selim İleri'nin farklı geçmişlere ve farklı yapılara sahip insanlarda bile yalnızlığın sebeplerinin benzerliği dikkat çekmektedir. Yapıtta her figür ayrı ayrı yabancılaşan ve yalnızlaşan figürlerdir ve hepsi bir şekilde yalnızlıklarını paylaşmak, azaltmak için yollar aramaktadırlar. Ancak yapıt boyunca bu aradıkları yolların, çözümlerin, kurtuluşların hepsi onları yalnızca daha da fazla yalnızlaştırmıştır. Yapıtta, yalnızlaşan bireyin yozlaşmış bir ortamda varoluş çabası içerisinde oluşu görülmektedir ve bireylerin iç yalnızlıkları incelenmiş ve bu yalnızlığın oluşturulma biçimlerine dikkat çekilmiştir. Sonuç olarak her birey, dışarıdan ne kadar yalnız görünmüyorsa içinde en az o kadar yalnızdır.

KAYNAKÇA

İleri, Selim. *Her Gece Bodrum*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1976. Print.